

Qasimov E.M., Həsənova R.M., Həsənova N.A.

## “VISION 2020: GÖRMƏ HÜQUQU” PROQRAMI ÇƏRÇİVƏSİNDƏ GÖZDƏN ƏLİL UŞAQLARDA İNTERNAT-MƏKTƏBİNDƏ APARILAN MÜAYİNƏ NƏTİCƏLƏRİ

*Akad. Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzi, Bakı şəh., Azərbaycan.*

**Açar sözlər:** “Vision 2020: görmə hüququ” proqramı, zəifgörmə, korluq, əlillik

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) məlumatına görə, dünyada 284 milyon insanda görmə problemi var. Bunlardan 39 milyon korluqdan, 245 milyon insan isə orta və yüksək dərəcə görmə zəifliyindən əziyyət çəkir. Mövcud olan korluğun 80%-i müalicə oluna bilinən, yəni qarşısı alınmayan bilinən korluqdur. Ümumiyyətlə, görmə qüsurunun 90%-ni inkişaf etməmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə yayıldığı qeyd olunur. Bu göstəricinin 2020-ci ildə 76 milyona çatacağı təxmin edilir [1-5].

Dünyada uşaqlar arasında korluq ümumi korluğun 4%-ni təşkil edir. Yəni, 19 milyon uşaq görmə qüsurundan əziyyət çəkir. Onlardan 1,4 milyon uşaq kor olaraq yaşayır. ÜST-da uşaqlar arasında korluğun səbəbləri üçün qruplaşdırılmış təsnifat vermişdir. Bu təsnifata uyğun olaraq, səbəblərin qarşısı alınmayan bilinən – müalicə oluna bilinən, qarşısı alınmayan bilinməyən – müalicə oluna bilinməyən şəkildə qruplaşdırılır [6,7]. Uşaqlarda korluğun qarşısı alınmayan əsas səbəbləri, A vitamini çatışmazlığı, yeni doğulmuşların konyunktiviti və göz dərmanlarının düzgün istifadə olunmamasıdır. Əsas müalicə oluna bilinməyən səbəblər – katarakta, qlaukoma, vaxtından əvvəl doğulmuşların retinopatiyası (VƏDR) və travmadır [8].

1999-cu ildə ÜST-nin (Cenevrə, İsveçrə) və Beynəlxalq Korluqla Mübarizə Komitəsi (London, İngiltərə) tərəfindən “Vision 2020: Görmə hüququ” adlı qlobal fəaliyyət proqramı başlandı. Bu proqramın məqsədi qarşısı alınmayan korluğu 2020-ci ilə qədər aradan qaldırmaqdır. 2020-ci ilə qədər hər il oktyabr ayının ikinci həftəsi cümə axşamı günü “Dünya Görmə Günü” olaraq qeyd olunacaq və qarşısı alınmayan korluq və görmə qüsuruna diqqət çəkiləcəkdir. “Vision 2020: Görmə hüququ” proqramı uğurla həyata keçsə, 100 milyon insan kor olmaqdan və korluğa səbəb olacaq problemlərdən azad olacaq [3-8].

Uşaqlarda qarşısı alınmayan korluq bu proqramın bir qoludur. Dünyadakı 1,4 milyon kor uşağın 50%-i qarşısı alınan, yəni müalicə oluna bilinən səbəbdən görmür. Görmə qüsuru və korluq uşaqları həm birbaşa, həm də dolaylı yolla zədələyir. Beləki, onların təhsil almasının və inkişafının qarşısını alır [4-7].

2010-cu ildə ÜST görmə itiliyinin təyini və onların düzgün qruplaşdırılıb, öyrənilməsi üçün cədvəl tərtib etmişdir. Belə ki, normal görmə – görmə itiliyi  $>0,3$ , zəif görmə – görmə itiliyi  $>0,05$ - $<0,3$ , korluq – görmə itiliyi  $<0,05$  kimi qruplaşdırılmışdır. Bu cədvəle uyğun qruplaşdırma ilə zəifgörmə və korluq anlayışı fərqlənir [4,5].

**Məqsəd** - “Vision 2020: Görmə hüququ” proqramına əsaslanaraq, gözdən əllilər məktəbində oxuyan uşaqlar arasında zəif görmə və korluq səbəblərinin dəyərləndirilməsi, qarşısı alınmayan və qarşısı alınmayan bilinməyən xəstəliklərin aşkarlanaraq qruplaşdırılmasıdır.

### **Material və metodlar**

Bu məqsədlə 2017-ci ildə Bakı şəhərində yerləşən “Sağlamlıq imkanları zəif olan uşaqlar üçün 5 saylı Respublika internat-məktəbi”ndə tədqiqat aparılmışdır. Tədqiqata 6-17 yaş arasında, 150 uşaq daxil olunmuşdur. Onlardan 85-i (56,7%) oğlan, 65-i (43,3%) qız olmuşdur. Uşaqların ailə anamnezi ətrafı toplanmış, ailədəki göz xəstəlikləri, qohum nikahlar, yanaşı gedən nevroloji və sistemik xəstəliklərin varlığı araşdırılmışdır.

Hər bir uşaqda görmə itiliyi yoxlanmış, gözün ön və arxa seqmentləri ətrafı müayinə olunmuşdur. Zəifgörmə və korluq səbəbləri qarşısı alınmayan və qarşısı alınmayan bilinməyən, müalicə olunan və müalicə olunmayan xəstəliklər kimi qruplaşdırılmışdır.

### **Nəticələr və onların müzakirəsi**

Tədqiqata daxil edilən 150 uşaqdan 64-ü (42,7%) kor (görmə itiliyi  $<0,05$ ), 56 uşaq (37,3%) zəif görən (görmə itiliyi  $>0,05$ - $<0,3$ ), 16 uşaq (10,7%) normal görmə qabiliyyətli (görmə itiyi  $>0,3$ ) olmuşdur. 4 uşaqda (2,7%) əqli zəiflik olduğu üçün görmə itiliyini təyin etmək mümkün olmamışdır. Uşaqlardan 10-da birtərəfli (unilateral) görmə qüsuru, 64 kor uşaqdan 22-də işıq duyğusu, 18-də üz önündə əl hərəkəti, 24-ü tam kor olduğu təyin edilmişdir. Uşaqların 74%-də zəifgörmə ilə bağlı olaraq nistaqm, 12%-də çəpəzlük müşahidə olunmuşdur.

Müayinə olunan uşaqlarda rast gəlinən görmə qüsurunun səbəbləri cədvəl 2-də göstərilmişdir. Əsas səbəblər arasında torlu qişa distrofiyaları (36, 24%), görmə siniri atrofiyası (21, 14%), refraksiya qüsuru (18, 12%), anadangəlmə katarakta (18, 12%), anadangəlmə qlaukoma (14, 9,3 %) buynuz qişanın distrofiyası (12, 8%), anadangəlmə göz defektləri (11, 7,3%), vaxtından əvvəl doğulmuşların retinopatiyası (11, 7,3%), göz-dəri albinizmi (7, 4,7%) kimi xəstəliklərdir (şək.1). Korluq səbəblərinin daha az faizi travmaya təsadüf etmişdir (1,3%). Görmə qüsurlu 85 uşağın (56,7%) valideynləri arasında qohum nikahı olduğu öyrənilmiş və ən çox rast gəlinən xəstəlik torlu qişa distrofiyası olmuşdur (18,7%). Əlavə olaraq 19 xəstənin (12,7%) valideynlərində görmə qüsuru olduğu müəyyənləşdirilmişdir.

Anadangəlmə katarakta, qlaukoma və buynuz qişa distrofiyası diaqnozu ilə 28 xəstə (18,7%) cərrahi əməliyyat olunub. Müayinə olunan uşaqlardan 12-də (8%) yanaşı gedən nevroloji xəstəliklər, 6 uşağda (4%) isə eşitmə və danışq qüsuru müşahidə olunmuşdur. Görmə qüsurlu uşaqlardan 28-i (18,7%) eynəkdən istifadə etmiş, 19 uşaq (12,7%) isə eynəyi olduğunu, lakin istifadə etmədiklərini bildirmişlər. Müayinə vaxtı əlavə olaraq 14 uşağa eynək taxmaq, 3 uşağa isə keratoplastika cərrahi əməliyyatı məsləhət görülmüşdür.

Cədvəl 1

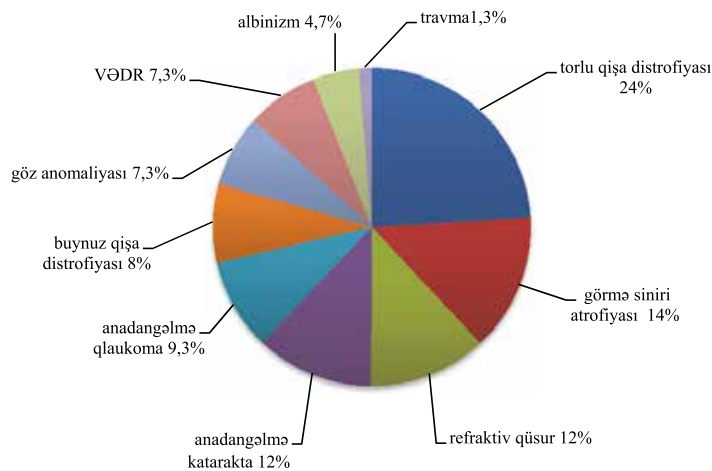
Görmə itiliyinə görə qruplaşdırılan xəstələrin sayı

Görmə itiliyi	Xəstələrin sayı, n (%)
Korluq (görmə itiliyi 0,05)	64 (42,7%)
Zəif görmə (görmə itiliyi >0,05- <0,3)	56 (37,3%)
Normal görmə (görmə itiyi > 0,3)	16 (10,7%)
Yoxlanılması mümkün olmayan	4 (2,7%)

Cədvəl 2

“Sağlamlıq imkanları zəif olan uşaqlar üçün 5 saylı Respublika internat-məktəbində” oxuyan uşaqların görmə qüsurları səbəbləri, xəstələrin sayı, qohum nikahlarının sayı və ailə anamnezi

Görmə qüsuru səbəbi	Xəstələrin sayı	Qohum nikahları	Ailəvi anamnez
Torlu qişa distrofiyaları	36 (24%)	28 (18,7%)	4 (2,7%)
Görmə siniri atrofiyası	21 (14%)	10 (6,7%)	1 (0,7%)
Anadangəlmə katarakta	18 (12%)	11 (7,3%)	3 (2%)
Anadangəlmə qlaukoma	14 (9,3%)	7 (4,7%)	4 (2,7%)
Anadangəlmə göz anomaliyaları (aniridiya, koloboma, anoftalm)	11(7,3%)	8 (5,3%)	3 (2%)
Göz-dəri albinizmi (oculocutaneous albinism)	7 (4,6%)	5 (3,3%)	-
Buynuz qişa distrofiyaları	12(8%)	3 (2%)	-
Vaxtından əvvəl doğulmuşların retinopatiyası	11(7,3%)	4 (2,7%)	-
Refraksiya qüsuru	18 (12%)	9 (6%)	4 (2,7%)
Travma	2 (1,3%)	-	-
Cəmi:	150 (100%)	85 (56,7%)	19 (12,7%)



Şək.1. Xəstəliklərin rast gəlinmə tezliyi

Qeyd etmək lazımdır ki, travma, vaxtından əvvəl doğulmuşların retinopatiyası, anadangəlmə qlaukoma, anadangəlmə katarakta, buynuz qişa distrofiyaları və refraksiya qüsurları qarşısı alınan, yəni müalicə oluna bilən səbəblər olaraq, torlu qişa distrofiyaları, anadangəlmə göz anomaliyaları və görmə siniri atrofiyaları, vaxtından əvvəl doğulmuşların retinopatiyasının ağırlaşması isə müalicə olunmayan, yəni qarşısı alına bilinməyən xəstəliklər kimi qruplaşdırılmışdır (cədvəl 4).

Beləliklə, aldığımız nəticələrə əsasən görmə qüsuru ilə əlaqəli bütün xəstələrin 36,6%-i qarşısı alına bilinən səbəblər, 63,4% qarşısı alına bilinməyən, yəni müalicə olunmayan səbəblərlə əlaqədar olmuşdur.

Cədvəl 3

**Müayinə olunan uşaqlar arasında aşkar olunan xəstəliklərin  
“Vision 2020: Görmə hüququ” proqramına uyğun qruplaşdırılması**

Müalicə oluna bilinən xəstəliklər (36,6%)	Müalicə oluna bilinməyən xəstəliklər (63,4)
Travma	Torlu qişa distrofiyaları
Refraksiya qüsurları	VƏDR ağırlaşması torlu qişa qopması
VƏDR	Anadangəlmə göz anomaliyaları
Anadangəlmə qlaukoma	
Anadangəlmə katarakta	
Buynuz qişa distrofiyaları	

Uşaqlarda korluğun yayılma səbəbləri, demək olar ki, ölkələrin sosial və iqtisadi inkişafı ilə sıx əlaqədardır. Kor uşaqların yarısından çoxu Afrika və Asiyanın ən kasıb ölkələrində yaşayır. İnkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə isə rast gəlinmə səbəbləri bir-birindən fərqlənir. Beləki, inkişaf etmiş ölkələrdə başlıca səbəb genetik və anadangəlmə xəstəliklər olarkən, inkişaf etməmiş ölkələrdə infeksiyon xəstəlikləri və qidalanma pozğunluqlarıdır [8,9].

İnkişaf etməmiş ölkələrdə ən çox buynuz qişa xəstəlikləri və katarakta, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə torlu qişa distrofiyaları, katarakta, vaxtından əvvəl doğulmuşların retinopatiyası və qlaukoma, inkişaf etmiş ölkələrdə nevroloji xəstəliklərlə bağlı göz qüsurlarına rast gəlinir [8].

“Vision 2020: Görmə hüququ” proqramı çərçivəsində bir çox ölkələrdə tədqiqatlar aparılmış və qarşısı alına bilinən və alına bilinməyən, müalicə oluna bilinən və oluna bilinməyən xəstəliklər aşkarlanıb qruplaşdırılmışdır. Belə ki, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə uşaqlarda korluğun qarşısı alına bilinən vacib bir səbəbi anadangəlmə kataraktadır. Ölkələr üzrə Afrika 22%, ABŞ 5,8%, Avropa 15,2 %, Cənub-Şərqi Asiya 13,6% şəkildə təşkil edir [9].

Avropada uşaqlarda korluğun nəticələrini yoxlayan bir çox tədqiqatlar aparılmışdır. Belə ki, avropanın inkişaf etmiş ölkələrində rast gəlinən başlıca göz qüsurları anadangəlmə anomaliyalar və retina distrofiyaları olmuşdur. Az inkişaf etmiş ölkələrində isə anadangəlmə katarakta, qlaukoma və VƏDR-dir [10].

Türkiyədə də korluğun nəticələrini və səbəblərini araşdıran bir çox tədqiqatlar aparılmışdır. Aşkar olunan əsas səbəblər retina distrofiyaları, VƏDR və anadangəlmə göz defektləri olmuşdur. Tədqiqata daxil edilən uşaqların valideynləri arasında qohum nikahların 64% olduğu aşkar olunmuşdur [11].

Azərbaycanda da korluğun və zəifgörmənin səbəbləri və nəticələrinə dair bir çox tədqiqatlar aparılmışdır. Bunlardan biri 1997-ci ilin məlumatlarına görə Azərbaycanda korluq və zəifgörmədən əziyyət çəkən uşaqların sayı 1460, bunlardan kor uşaqlar (30,1%), zəif görənlər (69,9%) nəfər olmuşdur. Bu uşaqların ümumi sayı arasında 64% - oğlanlar və 36% - qızlar təşkil edir. Korluğun səbəbi 35,3% hallarda tor qişa və görmə siniri patologiyası, 19,2% hallarda - büllurun patologiyası, 11,1% hallarda - damarlı qişanın anadangəlmə anomaliyaları, 10,1% hallarda - qlaukoma, 6,1% -buynuz qişanın patologiyası, 14% - mikroftalm və anoftalm, 14,2% hallarda isə digər patologiyalar olmuşdur. Uşaq korluğunun əsas hissəsini anadangəlmə xəstəliklər 62,2% təşkil etmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, bu xəstələrin 50,8 % qohum evliliklərindən dünyaya gəlmişdir [12].

2002-ci ilin məlumatlarına görə Azərbaycanda uşaqlar arasında korluq və zəifgörmə ən çox Kür-Araz sahili ərazilərində (34,6%), Kiçik Qafqazda (26,6%) və Böyük Qafqaz ərazilərində (10,7%) rast gəlinmişdir. Sosial-tibbi nöqtəyi-nəzərindən 75,1% hallarda uşaqlar arasında anadangəlmə göz xəstəlikləri qohum evliliklərinin nəticəsidir [13].

Bizim tədqiqatımıza əsasən, müayinə olunan uşaqlarda da ən çox rast gəlinən görmə qüsurunun səbəbi retina distrofiyası (24%), görmə siniri atrofiyası (14%) olmuşdur. Görmə qüsurlu uşaqların 59,3%-də valideynlər arasında qohum nikahları olduğu aşkarlanmışdır.

Beləliklə, qohum nikahları cəmiyyətimizdə və bir çox başqa ölkələrdə ciddi tibbi-sosial problemdir. Çünki bu nikahlar gələcək nəslin sağlamlığını təhlükə altında qoyur. Buna görə də qohum evliliklərinin sayını azaltmaq üçün əhalinin maarifləndirilməsi vacibdir.

#### Yekun

Uşaq, ailə və göz həkimləri tərəfindən aparılan müayinələr yenidə doğulan və erkən uşaqılıq dövründə oftalmoloji və sistem xəstəliklərin vaxtında aşkarlanmasına, düzgün tibbi yardımın göstərilməsinə imkan verəcəkdir. Həmçinin müalicəsi olmayan göz xəstəliklərinin rast gəlmə tezliyini azaltmaq üçün profilaktik tədbirlərin aparılması məqsəduyğundur.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı dünya ölkələrini korluğun qarşısı alınma bilinən, müalicə oluna bilinən səbəblərini aradan qaldırmaq üçün birlikdə hərəkət etməyə çağırır. Cəmiyyətin elmi və sosial tərəqqisi görmə funksiyası ilə sız əlaqədardır. Bu səbəbdən də sağlam gələcək naminə qarşısı alınma bilinən korluğa səbəb olan meyarlar, xüsusilə də qohum nikahların qarşısının alınması məsləhətdir.

### ƏDƏBİYYAT:

1. Health Organization. Global Initiative for the Elimination of Avoidable Blindness // WHO/PBL/97.61. Geneva: World Health Organization; 1999.
2. Pararajasegaram R. "VISION-2020: the right to sight: from strategies to action // Am. J. Ophthalmol., 1999, v.128, p.359-360.
3. Resnikoff S., Pararajasegaram R. Blindness prevention programmes: past, present, and future // Bull. World Health Organ., 2001, v.79, p.222-226.
4. World Health Organization // International statistical classification of diseases and related health problems, 10th Revision (ICD-10) Version for 2010.
5. World Health Organization Preventing blindness in children Report of a WHO/IAPB scientific meeting Geneva: Switzerland; WHO 2000.
6. Gilbert C., Foster A. Childhood blindness in the context of VISION-2020: the right to sight // Bull. World Health Organ., 2001, v.79, p.227-232.
7. WHO State of the World's Sight VISION-2020: the right to sight 1999- 2005.
8. Santos-Bueso E., Dorronzoro-Ramirez E., Gegundez-Fernandez J.A. et al. Causes of childhood blindness in a developing country and an underdeveloped country // J. Fr. Ophthalmol., 2015, v.38, p.427-430.
9. Kong L., Fry M., Al-Samarraie M. et al. An update on progress and the changing epidemiology of causes of childhood blindness worldwide // J. AAPOS, 2012, v.16, p.501-507.
10. Kocur I., Resnikoff S. Visual impairment and blindness in Europe and their prevention // Br. J. Ophthalmol., 2002, v.86, p.716-722.
11. Özen Tunay Z., Çalışkan D., İdil A. et al. Characteristics and low vision rehabilitation methods for partially sighted school-age children // Turk J. Ophthalmol., 2016, v.46, p.68-72.
12. Керимов К.Т. Социально-гигиенические, клинико-офтальмологические и экспертно-реабилитационные проблемы слепоты инвалидности вследствие патологии органа зрения Азербайджанская Республике и пути медико-социальной реабилитации: Дисс. ... Док. мед. наук. М., 1997.
13. Мамедова Т.М., Бабаева Л.А., Гашимова Н.Ф. и др. Врожденные заболевания глаз у детей, частота, клиника, лечение // Oftalmologiyanın müasir problemləri, Bakı, 2002, s.225-358.

Касимов Э.М., Гасанова Р.М., Гасанова Н.А.

### РЕЗУЛЬТАТЫ ОБСЛЕДОВАНИЯ ДЕТЕЙ, ПРОВЕДЕННЫХ В ШКОЛЕ-ИНТЕРНАТЕ ИНВАЛИДОВ ПО ЗРЕНИЮ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ "VISION 2020: ПРАВО НА ЗРЕНИЕ"

Национальный Центр Офтальмологии имени акад. Зарифы Алиевой, г.Баку

**Ключевые слова:** «Зрение-2020: Право на зрение», слепота, слабовидение, инвалидность

## РЕЗЮМЕ

**Цель** – на основе программы «Зрение-2020: Право на зрение» выявить причину слепоты и слабовидения среди детей, обучающихся в школе-интернате для инвалидов по зрению, группировать заболевания поддающихся и не поддающихся лечению.

**Материал и методы**

Материалом исследования служили 150 детей в возрасте от 6 до 17 лет, обучающиеся в школе-интернате №5 города Баку Азербайджанской Республики. Среди них мальчики составили 85 (56,7%), девочки – 65 (43,3%) человек. Был проведен анамнестический анализ среди детей. Также у каждого ребенка определяли остроту зрения, обследование переднего и заднего отрезка глаза. Выявлены причины слепоты и слабовидения, проведена группировка заболеваний, поддающихся и не поддающихся лечению.

**Результаты**

Среди 150 детей у 64 (42,7%) была слепота (острота зрения  $<0,05$ ), у 56 (37,3%) – слабовидение (острота зрения  $>0,05$  -  $<0,3$ ), у 16 (10,7%) – нормальное зрение (острота зрения  $>0,3$ ), у 4-х (2,7%) из-за умственной отсталости определить остроту зрения не представлялось возможным. Из них у 10 детей был односторонний дефект зрения. Из 64-х слепых детей у 22-х определялось светоощущение, у 18-ти – движение руки у лица, у 24-х была полная слепота. У 74% детей в связи со слабовидением наблюдался нистагм, у 12% - косоглазие.

Основными причинами дефекта зрения у детей были такие заболевания как дистрофия сетчатки (36, 24%), атрофия зрительного нерва (21, 14%), нарушения рефракции (18, 12%), врожденная катаракта (18, 12%), врожденная глаукома (14, 9,3 %), дистрофия роговицы (12, 8%), врожденные дефекты глаз (11, 7,3%), ретинопатия недоношенных (11, 7,3%), альбинизм глаза и кожи (7, 4,7%).

Наименьший процент причины слепоты приходился на травму (1,3%). У 85 (56,7%) детей с дефектами зрения среди родителей были выявлены родственные браки, среди встречаемости заболеваний глаза дистрофия сетчатки составляла большую часть (18,7%). Кроме того, у родителей 21 (14%) ребенка были выявлены дефекты зрения.

У 28 (18,7%) детей с диагнозом врожденная катаракта, глаукома и дистрофия роговицы была проведена операция. Сопутствующие неврологические болезни были выявлены у 12-ти (8%) обследованных детей, а у 6-ти (4%) был дефект слуха и речи. 28 (18,7%) детей с дефектами зрения носили очки, а 19 (12,7%) детей были очки, но не носили их. Во время обследования 14-ти больным была назначена очковая коррекция, а трем была рекомендована кератопластика.

Таким образом, в результате полученных данных у 36,6% выявлены поддающиеся лечению, а у 63,4% не поддающиеся лечению заболевания.

**Заключение**

Ранняя диагностика новорожденных детей и детей младшего возраста позволит вовремя выявить офтальмологические и системные заболевания, а также обеспечить надлежащую медицинскую помощь. Если не представляется возможным оказать больным медицинскую помощь, то необходимо предотвратить проблему, которая является причиной болезни.

Всемирная организация здравоохранения настоятельно призывает страны всего мира действовать сообща, чтобы устранить слепоту, которую можно предотвратить. Уровень роста образования и культуры общества связан со зрением. Поэтому для здорового, образованного будущего следует устранить критерии, которые приводят к слепоте и особенно предотвратить родственные браки.

Kasimov E.M., Gasanova R.M., Gasanova N.A.

## RESULTS OF EXAMINATION OF CHILDREN IN THE BOARDING-SCHOOL OF THE VISION INVALIDS WITHIN THE PROGRAMME “VISION 2020: RIGHT TO SIGHT”

National Ophthalmology Center named after acad. Zarifa Aliyeva, Baku, Azerbaijan

**Key words:** “Vision2020: Right to Sight”, blindness, poor vision, invalidity

## SUMMARY

**Aim** – on the base of the programme “Vision-2020: Right to Sight” to reveal the cause of blindness and poor vision among children studding in the boarding-school for vision invalids, to group the diseases succumbing or not succumbing to treatment.

**Material and methods**

The material of investigation were 150 children at the age of 6-17 years from the boarding-school N5, Baku. Among them boys were 85 (56,7%), girls – 65 (43,3%). The anamnestic analysis was made. The visual acuity, examination of anterior and posterior segment of eye were defined in each child as well. There were revealed the causes of blindness and poor vision, the grouping of diseases succumbing or not succumbing to treatment.

**Results**

Among 150 children in 64 (42,7%) we detected the blindness (visual acuity  $<0,05$ ), in 56 (37,3%) – poor vision (visual acuity  $>0,05$  -  $<0,3$ ), in 16 (10,7%) – normal vision (visual acuity  $<0,3$ ), in 4 (2,7%) due to the mental deficiency it wasn't possible to define the visual acuity. From them in 10 children we observed the unilateral defect of vision. From 64 blind children in 22 we defined the light perception, in 18 – hand movement in front of the face, in 24 – complete blindness. In 74% of children due to the poor vision we observed nystagmus, in 12% - strabismus.

The main causes of vision defects in children were such diseases as retinal dystrophy (36,24%), optic nerve atrophy (21, 14%), refraction violations (18, 12%), congenital cataract (18,12%), congenital glaucoma (14, 9,3%), corneal dystrophy (12, 8%), congenital ocular defects (11, 7,3%), retinopathy of premature (11, 7,3%), oculocutaneous albinism (7, 4,7%).

The least percent of blindness cause was due to trauma (1,3%). In 85 (56,7%) children with visual defects among the parents there were revealed the related marriages, the retinal dystrophy was the greater (18,7%). Besides, in the parents of 21 child (14%) we detected the visual defects.

In 28 (18,7%) children with diagnoses congenital cataract, glaucoma, corneal dystrophy the surgery was performed. The accompanying neurological disease was revealed in 12 (8%) examined children, and in 6 (4%) there was defect of hearing and speech. 28 (18,7%) children with visual defects were wearing the spectacles, 19 (12,7%) had spectacles but didn't wear them. During the examination 14 patients were prescribed to wear spectacles, and 3 were recommended to keratoplasty.

So, at the result of the obtained data in 36,6% we'd revealed the diseases succumbing to treatment and in 63,4% - the diseases not succumbing to treatment.

**Conclusion**

The early diagnosis of premature children and children of younger age makes it feasible to reveal the ophthalmological and systemic diseases in time and also to ensure the proper medical aid. If it's not possible to render the medical aid to patients, it is necessary to prevent the problem which is the cause of disease.

The World Organization of Public Health insist upon the countries of worldwide to work together in order to remove the blindness. The level of education and culture of society is connected with vision. That's why for the healthy, educated future it is necessary to remove the criteria which lead to the blindness and especially to prevent the relative marriages.

**Korrespondensiya üçün:**

*Həsənova Rəvanə Mehman qızı, akad. Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinin gözün yoluxucu xəstəlikləri şöbəsinin həkim-oftalmoloqu*

*Həsənova Nigar Adil qızı, akad. Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinin uşaqlarda gözün patologiyası şöbəsinin həkim-oftalmoloqu*

*Ünvan: AZ 1114, Bakı şəh., Cavadxan küç., 32/15*

*Tel: (+99412) 569-09-07; (+99412) 569-09-47*

*E-mail: administrator@eye.az; www.eye.az*